

СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

РІК XLVII. 168. Джерзі Сіті, Н. Дж., субота, 22-го липня 1939.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

No. 168. Jersey City, N. J., Saturday, July 22, 1939.

VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. П'ЯТЬ ЦЕНТИВ ЗА ГРАНИЦЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ.

Тел. „Свобода”: ВЕрген 4-0237. — Тел. У. Н. Союз: ВЕрген 4-1016. 4-0807.

THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

УРЯД ЗАЗНАВ У КОНГРЕСІ ГОСТРУ ПОРАЗКУ

ВАШИНГТОН. — Політика президента Рузвельта зазнала в сенаті й палаті представників гостру поразку. Сенат представників переголосувала більшістю голосів, 254 проти 134, щоб назначити комітет п'ятох для прослідження праці національного комітету взаємовідносин праці, хоч проти того виразно виступив уряд; а комітет взаємовідносин праці навіть говорив, що це булоб подібне „до удару в обличчя”. Проте палата представників переголосувала цей внесок і поручила слідчій комісії поробити завваги, які опісля свідчилиб за, або проти змін у діянні цього комітету.

Переголосувавши цей внесок, палата представників скорим темпом приступила до другого законопроекту, що вже від місяців лежав на її програмі, а саме, до внеску заборони всім вищим директорам „Доблю Пі Ей”, а також інших заповомових бюр, брати чинну участь у політиці. Цей внесок також перейшов більшістю голосів. Він також був вістрям, зверненням проти уряду, якому закидувано, що витрачаючи сотки мільйонів доларів на підмоги безробітним, уряд при помочі цих державних грошей старається собі збити політичний капітал і перехилити одержуючих підмоги на свій бік.

Замітне те, що за ті внески голосувало чимало демократів, які разом із републиканцями створили коаліцію. Всі ці події, разом із недавнім відкиненням прохання президента змінити неутральностевий закон, означають поважну поразку політики президента і „нового розділу”. Прихильники уряду до тієї міри застрашені втратою сили в конгресі, що ризику не давати покищо підголосовування інших урядових внесків, щоб вони серед теперішнього укладу теж не зазнали поразки.

ПРЕЗИДЕНТ НЕ ДУМАЄ БОРОТИСЯ ЗА НЕУТРАЛЬНОСТЕВИЙ ЗАКОН.

ГАЙЛЕНД (Нью Йорк). — У поїзді, який віз його додому, на вакації, президент заявив журналістам, що тепер справу неутральностевого закону залишить у спокою, аж до чергової сесії конгресу, яка розпочнеться в січні наступного року. Хібаб виникнула в Європі війна, то він тоді скличе надзвичайну сесію.

НІКОЛАС БОТЛЕР ЗА УЧАСТЬ АМЕРИКИ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КЛОПОТАХ.

ВАШИНГТОН. — У листі до конгресового комітету заграничних справ президент Колумбійського університету, Ніколас Ботлер, що онедавно вернувся з Європи, сказав, що цілий світ дивиться на американський конгрес і очікує від Америки помочи. А коли Америка відгородиться від європейської політики й стане строго неутральною, то вона тої помочи світові не дасть, а навть через те стане по боці агресивних держав.

ГОЛОСИ ПРОТИ УЧАСТІ АМЕРИКИ В МОЖЛИВІЙ ВІЙНІ.

ГЕНОВЕР (Нью Гемпшир). — Вільям Кесл, бувший підсекретар у кабінеті Гувера та бувший амбасадор до Японії, вернувшись з Європи, сказав, що Америка повинна рішуче вистерігатись війни в Європі, яка має за ціль знищити Німеччину. В Німеччині діються нині погані речі, говорив він. Але режим Гітлера є переходовий. Демократія може затримувати не через війну, яка все і всюди здавлює свободу, лише через мир. Згадуючи проєкт у федеральній конгресі конгресмена Блюма, щоб змінити теперішній неутральностевий закон, Кесл сказав, що той проєкт дасть президентові диктаторські права, бо дасть йому право війни, або миру.

НЮ ЙОРК. — На конвенції католицьких жінок на Світовій Виставі священик Патрик О'Донел виступив промову, в якій гостро виступав проти спроби втягнути Америку в європейські справи й штовхнути її до війни. Він говорив, що Америка повинна задержувати строгу неутральність і не йти битись за чужі інтереси. В минулій світовій війні Америка пішла битись за чужі інтереси і вернулася з війни без цента; крім того держави, яким вона помагала, виявили невдячність.

ПРОБУЮТЬ УРЯДУВАТИ НЮЙОРСЬКИЙ МИСТЕЦЬКИЙ ПРОЄКТ.

НЮ ЙОРК. — Посадник Ля Гвардія нараджувався з місцевим директором „Доблю Пі Ей”, Сомервелом, щоб знайти такі десь фонди на врятування мистецького федерального проєкту, на яким працюють коло 4 і пів тисячі артистів. Однак театральний проєкт, якому закидали замасковане ширення комунізму, таки не буде відновлений.

ДАНЦІГЕРИ.

Військова чинність у Данцігу, де нацисти звиваються на мотоциклах, зажурує Європу. Тимчасом там роблять ріжні паради, як от на світліні дівчата-члениці Нацистичної Партії Молоді. Вони маширували перед лицем нацистичного провідника Альберта Ферстера.

ИНТЕРПЕЛЯЦІЯ ПОСЛА ТАРНАВСЬКОГО ДО МІНІСТРА ВНУТРІШНІХ СПРАВ.

На пленарному засіданні союму у вівторок, 9. травня, маршал Маковський прийняв до будівлі інтерпеляцію посла Г. Лярія Тарнавського до голови ради міністрів і міністра внутрішніх справ та міністра освіти в справі спалення військами Оборони Народової бібліотеки читальні „Просвіти” в Либхорі, пов. львівського воеводства.

За словами тієї знаменної інтерпеляції, 28. березня 1939 р. прибули до домівки читальні „Просвіти” у зазначеній місцевості поручник, капраль і стрілець відділу Оборони Народової з Висоцька Вижного і зажадали від п. Василя Михайлика, скарбника читальні, та п. Степана Повханица, заступника голови тоїж читальні, знищити бібліотеку, що нарахувала 300 томів вартости 300 зл. Бібліотека була власністю читальні. Оба зазначені члени управи „Просвіти” відмовилися виконати це дивне домагання, а коли воляки О. Н. їх тяжко побили, мусяли хоч-не-хоч спалити цілу бібліотеку. Касові книжки, що були при бібліотечі, разом з протоколами засідань читальні, поручник наказав волякам забрати з собою.

Повідомляючи про це обох названих міністрів, посол інтерпелює запитуючи першого з них, чи за хоче потягнути винних до суворой відповідальности, а другого питає, чи міністер освіти захоче наказати, щоб на майбутнє не траплялося таке нищення легально виданих книжок, які служать справі освіти і культури.

Наведену інтерпеляцію подала в цілості частина польської варшавської преси.

УЧИТЕЛЬСЬКИЙ СТРАЙК

3 Мірон, Саск., подають: 140 учителів, включно з 35 школами цього інспекорату уклали 1. і 2. червня демонстраційний страйк у містечку, протестуючи в той спосіб проти відносин у школах і невилучування грентів школам провінціоальним урядом.

СТАЛІН ПРОТИ СЕЛЯН.

Примусовими колхозами Сталін тому кілька років спричинив був велику кризу у хліборобським промислі Советського Союзу. Щоб рятувати ситуацію, він потім поробив значні уступки для колхозників. Дозволив їм мати біля хати город і сад, а також свою власну корову, кури, качки.

Ця зміна додала селянам охоти до життя й до праці. Правда, вони мусяли працювати й на колхозних фільварках, щоб зібрати збіжжя, картоплю, буряки, пашу, але всеж бодай трошки часу могли присвятити й для свого маленького господарства, в городі й саді. Працювали щиро бодай на цих кусниках, бо знали, що це їхнє, що вони для їхніх родичів.

На колхози йшли працювати, як на панщину. Це була примусова кріпацька праця для уряду та його урядовців і всяких паяків, що крутяться в офісах кохозів, щоб мати прибутки без праці. Тож не диво, що старі досвідні хлібороби й їхні діти радше й пильніше працювали на своїх бідних кусниках, ніж на комісарських фільварках.

Наслідком того прийшло занедбання колхозних фільварків і менша видача продуктів. Та Кремль під проводом Сталіна замість визнати дійсність і правду, замість поставитись по людському і справедливо до чорноробів, що модують їх своєю працею 21 рік, замість визнати, що кріпацька праця ніколи не поплачує і дати селянам свободу, — видає новий указ.

Цей новий варварський указ Сталіна приказує чорноробам колхозникам, щоб і з тих бідних городців і садків майже весь збір віддавали до колхозних фільварків.

ЗАГРОЗА СКАКУНІВ У САСКАЧЕВАНІ.

З Ріджайни звідомляють, що в Саскачевані є велика загроза сарани. Дотепер найбільше шкоди заподіяли пильні котки в полуднево-західній частині провінції та в околицях Свіфт Корент і Мус Джо.

САМОГУБСТВО ДИРЕКТОРА КООПЕРАТИВИ СОЮЗУ ТЮТЮНОВИХ ПЛАНТАТОРІВ.

В Сидорові, пов. Копичинці, відірвав собі життя вистрілом із револьверу Альбін Вітковський, 34-літній голова кооперативи С'ялки тютюнових плантаторів у Яголіниці. Проти нього вели останніми часами слідство за шкоди в кооперативі. Самовбивник залишив лист, у якому він оправдується з тих замітів та заявляє, що їх не зробив.

ЗАГАДКА З ЧОЛОВІКОМ, ЯКИЙ ЗГОРІВ І ЖИВЕ.

Поліція в Алберті має до розв'язки загадкову подію. На фермі кол Торсбі згорів дим і на згарищах знайдено кості мужчини. Дім був власністю 27-літнього фермера Гарнета Клостана, тож поліція була тої думки, що то він згорів. Судово-лікарська комісія вже мала проголосити Клостана неживим, як прийшла вістка з Калгар, коло 200 миль на полудне від Торсбі, що там бачили Клостана живого. Хата згоріла в середу, а Клостон вибрав у четвер перед обідом трохи грошей з банку в Калгарі.

Бачив його у Калгарах, кож його рідний брат, а навть говорив з ним. Клостана бачили в його хаті у вівторок, день перед вогнем. Він женатий, але свою жінку відвіз перед місяцем до школи, кілька миль від Торсбі.

ЧЕСНИЙ ШОТЛЯНДЕЦЬ.

В містечку Віндсор, Онтаріо, один громадянин приходив дуже часто на пошту, щоб наловити там своє вічне перо чорнилом. Цими днями він прислав до дирекції пошти лист з підписом „чесний шотлянець”, висилаючи водночас черкасом 10 центів, як зворот за чорнило, яким наповнив своє перо 7,300 разів за останніх 20 років. Він заявляє, що урядове чорнило було протопане і більше воно не варта. Шотлянець залишився вірний традиції своєї раси, славної зо свого скупарства.

„КАРПАТСЬКИЙ РУСНАК” ОБНЯВ УРЯДУВАННЯ

ЛЬВІВ. — Українська преса повідомляє на підставі відомостей з Будапешту, що 6. липня перебрав владу в Карпатській Україні регенційний комісар Жигмонт Переній. Сам він має бути „карпатським руснаком” з походження. Та завжди був завзятим мадяроном. Обіймаючи урядування, заявив, що буде старатись привернути „Угорський Русі” той стан, який був до світової війни, коли „Угорська Русь” належала до Мадярщини. Казає, що радо повитає кожного, що йому буде в цьому ділі помагати, але зате гостро каратиме ворогів.

КОНФІСКАТИ.

ЛЬВІВ. — Тяжко довідатись щось про українські справи з ч. 152 львівського щоденника „Новий Час”. Вступні статті сконфісковані. Навть заголовка не лишив польський цензор. А бувало, то хоч з цього можна було догадуватись, про що йде.

ДЕНЬ ЗА ДНЕМ...

ЛЬВІВ. — Кожного дня і в кожному числі українських газет є далі подавані щораз нові присуди, з карами на українських священиків за вписування українських назвищ до метрикальних книг по українськи, а не в польським „бржменю”, як того домагається польська влада.

ЯК „ФАТАЛЬНО”, ТО ЧОГО ТИМ ЖУРИТИСЬ?

ВАРШАВА. — Виходилоб, що Мадярщина загарбала Карпатську Україну, зліквідувала українську назву й українство і все в порядку — з боку польського глядача. Та проте польська преса не забуває далі за цю справу. І далі часто про неї пише, принаймні так, як польська газета „Дзєннік Бидгоскі” (ч. 147), що твердить таке: „Спроба з усамоствійненням „Карпаторуси” випала фатально. Переконались у Берліні, що т. зв. „українці” існують радше в уяві, а щирої верстви „русинів” нездатні понести на своїх плечах тягар власної державности, або що більше, повстати проти Советів. Крім того шлях до Києва, що веде через Мадярщину і Румунію, був надто далекий і надто складний”.

ЗА ВІРШ У ПАМ'ЯТЬ БІЛАСА І ДАНИЛИШИНА.

СТАНІСЛАВІВ (Галичина). — Дня 4. липня польський суд засудив на кару по 10 років в'язниці Омеляна Чудака та Льва Пастуха, обидвох із села Суботова коло Галича, за поширювання вірша, що прославляв пам'ять і вчинки бл. п. Біласа й Данилишина.

ЗАЖУРЕНІ УКРАЇНЦЯМИ В ДАНЦІГУ.

ЛЬВІВ. — Польська газета „Експрес Вечорни” доносить з Данцігу, що там німці зближаються до української колонії й об'єднуються з українцями „в ім'я ворожих клівів для Польщі”.

ПОЛЬСЬКИЙ „ВОЛИНЬ” ЗАВМИРАЄ.

ЛЬВІВ. — Хоч запрояжено цілий державний апарат до польонізації української Волині, справа не йде так гладко. Польська преса подає, що от і польський журнальчик „Волинь” не гден був удержатись, не зважаючи на „помочи”. І перестав виходити, скінчивши своє існування на 340. числі.

КОБИ НЕ УКРАЇНЦІ!

ЛЬВІВ. — Польська преса заговорена з авдіцій, що їх зачали передавати по польським німецьким нацистичній радіостанції. Пише, що вони висилані в душі польсько-німецької приязні. Тільки одно каламутить ту приязнь: між інформаціями подається і про переслідування українців у Польщі. А якже про це говорити, пише польська газета, коли їх нема.

ДАЛІ ПОЗБАВЛЯЮТЬ ГРОМАДЯНСТВА.

ЯВОРІВ (Галичина). — Староство позбавило громадянства таких молодих українців: Дмитра Шепанського з Селиськ, Миколу Бжозовського з Прудна, Олександра Балагуша з Прилбич.

ЗАПОРІЗЬКИЙ ДУБ.

КИЇВ. — На Хортиці росте найстарший дуб Запорозької Січі. Дуб має 6 метрів в обводі, а довжина гілляк доходить до 16 метрів. Дуб має коло 700 років.

І ТАКЕ КОНФІСКУЮТЬ!

ЛЬВІВ. — „Рідна Школа” повідомляє, що польська влада сконфіскувала такі реферати на рідношкільні теми: „Як повинен працювати кружок „Рідної Школи” і „Потреба Рідної Школи під сучасну пору”.

НОВЕ ЗАГОСТРЕННЯ.

ДАНЦІГ. — Нацисти кажуть, що помстили смерть Маркса Грайбнера, вбитого поляками 21. травня, бо вбили В. Будзевича, жовніра польської митної сторожі. Кажуть, що він намагався стріляти до Данцігського митового урядовця. Зате з польського боку доказують, що Будзевич не хотів стріляти. Данцігський сенат зложив виправдання. Але ледве чи це вистарчальне.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays
by the Ukrainian Press and Book Company, Inc.
at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J.
on March 30, 1914 under the Act of March 8, 1879.Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103
of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

За оголошення редакції не відповідає.

Address: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

**ДО ЧЕСНОЇ СПРАВИ ТРЕБА
ЧЕСНИХ РУК**

(1) Буває така неправда, якої не можна збути мовчанкою. Ось тому змушені ми заговорити з приводу чотирьох довгих статей, поміщених у скрентонській "Народній Волі" п. з. "У чому справа?", в яких ця газета намагається доказувати таке:

"Урядники Українського Народного Союзу і редактори "Свободи" розбили кількомісячні спроби довести до сякого-такого порозуміння між чотирма українськими за допомоговими організаціями в теперішній важкій для українського народу хвилі. Це факт — він повинен бути відомий цілій українській імміграції".

У зв'язку з тим, "Народна Воля" подала, що на конференції тих чотирьох організацій у Філадельфії, 21. червня 1939, були представлені "три різні проекти, як моголоб виглядати порозуміння чотирьох за допомогових організацій", та що була пропонується цілком обмежена програма спільної акції, на яку повинен пристати кожний український громадянин незалежно від політичних переконань, якщо він ісповідує бодай одну засаду певної чесності і приличності в громадських справах".

Тому, що "Народна Воля" заперечувала (аж в кількох місцях!) до чесності, дозволимо й собі зупинитись на тій дійсно важкій точці, а маючи її на увазі, заявляємо ось що:

До порозуміння в Філадельфії не прийшло в першу чергу тому, бо ті, що тепер так гарно пишуть про чесність, поступали у своїх писаннях у "Народній Волі" нечесно з українською справою і з українськими діями на рідній землі й на імміграції, бо ними писаннями (і такими як "У чому справа?") денунціювали і далі денунціюють тут в Америці український націоналістичний рух як гітлерівський і протиамериканський. Вони то зв'язали з т. зв. неамериканізмом іще й українські народні установи і часописи. Та зробили це цілком свідомо, та ще й англійською мовою, не звертаючи ніякої уваги на ті численні остороги, якими вказувано їм на ту велику шкоду, що вони наносять таким своїм провокаційним поведінням українській справі взагалі, а українському народові в Америці зокрема. Ось це було головною причиною, що представники У. Н. Союзу і "Свободи" виявляли ще й у Філадельфії, що вони згодні йти разом з усіма українськими народними організаціями і з усіма українськими народними газетами в Америці, а не підуть з "Народною Волею", поки вона не перестане деморалізувати нашого народу в Америці ганебним шкалюванням українського націоналістичного руху в Рідний Край, скидаючи на нього одного всю вину за трагічні події в Карпатській Україні. Щоби подібні речі не мали у нас місця, піднесено потребу скликання нарад редакторів українських газет в Америці, щоб спільними силами установити у таких справах якісь етичні засади, що обов'язувалиб усі наші газети. Бо таким способом можнаб іще найкраще спинити ту деморалізацію, яку викликає некультурна боротьба часописів між собою. А це особливо важне ще й тому, що та боротьба прибирає вже в деякого форму звичайної денунціяції, бо накликають уряд до вгляду в українське життя і перебарання над ним контролю. Важне це ще й з того боку, щоб ті, що так тяжко обчорнили в Америці український визвольний рух, трохи обмилися і приступили до справи чесної згоди з чесними і чистими руками.

ВИСТАВА ПРАЦІ

Якось так у нас непрактично уложилось від низки років, що на місяць червень кожного року припадають у Львові загальні збори багатьох централних установ, що мають тут свій осідок. На кілька днів того місяця накопичується стільки тих зборів, що виглядає, немовби вони відбувалися тільки тому, що прозидні особи відуть на літо рибу ловити.

Але якби не було, то ці збори дають перегляд осягів в окремих ділянках. Це немов на фільмовій тасмі пересуваються турботи, перешкоди, побідні; словом — це вистава праці. Українська культура, наука, господарство стають перед глядачами в найкращому, святочному своєму виді, хоч люди поведуться зовсім по буденному: одні мають майже безмежну нагоду до славослов'я, а другі до особистих порухів з тими, що своєю індивідуальністю переростають сірину, дарма, що не було б їх навіть ким заступити. Очевидно — наскільки йде про саму справу, то переіначити тут щонебудь майже не дається, ані неможливо ввести якісь новини, бож у цьому "демократичному" ладі, що ним керуються установи, коли наперед усе укартоване, не можна змінити людей, що установою керують, ані тих, що тим керманням піддаються.

Період загальних зборів почала "Прогіс", про що ми вже згадували. Тепер хіба доповнимо, як покінчився вислід тих зборів: отже влада не прийняла нового виділу до відомо, бо він не був вибраний у статутному числі (14 замість 15), а новий голова дістав 100 зл. гривни, або 10 діб арешту за те, що зголосив до влади 15 членів виділу, а не 14, як було вибрано. Влада наказала урядувати старому виділові і підготувати нові загальні збори. При всій ріжнорідності нашої щоденщини така приключка трапилася вперше та ще й з такої причини!

Дальше культурницьке товариство, що радило в червні, це було "Українська Захоронка". Воно підкується дошкільними дітьми, закладаючи для них окремі дитячі заборони, оскільки, дбаючи про національне, моральне й фізичне виховання найменшої дитини. Правда, небагато має оно своїх заведень, бо лише 19, але в наших умовах і те припадає та має велику вагу. Саме товариство видає журнал "Українська Дошкілька", старатися про піднесення виховної освіти свого нечисленного персоналу, деколи уладжує виклади для батьків з області виховання, а для дітей старатися про доживлення, лікарську опіку, а навіть одяг. Управа товариства вміє добути на свої цілі нераз навіть поважну допомогу від львівського магістрату, чи якогось уряду.

Українська наука, що блимає під опікою Наукового Товариства ім. Т. Шевченка, раділо також у червні. Не стало тих меншватих-принципів, яких засобами це товариство вивінувало й до війни так високо процвітало. Минувши всякі Чикаленки, що не жаліли свого майна, не стало Грушевських, що вміли зорганізувати працю та згуртувати коло себе всіх українських учених до тієї міри, що товариство звертало на себе увагу (дослівно) цілого наукового світу. Тепер, завдяки дуже несприятливим обставинам та великому зuboжінню — українських учених, що працюють у Науковому Товаристві — обмаль. Як це сказав на загальних зборах доцент д-р Кубійович — "з нашими вченими зле і за яких 10 років можуть лишитися тільки останки".

Поруч чисто наукових праць видавало цього року товариство журнал "Сьогочасне й Минуле". Цей журнал старається погостити науковців з популярністю. І надалі домагається членів такого напрямку журналу, щоб він добирав таку тематику, яка підтримувала національного духа та вказувала в сучасній темряві на великість української нації.

На видавництва Наукового Товариства зложили українські установи 8,500 зл. З власних підприємств (дохідів з газет, друкарні, переплетні) має товариство 15,000 зл. річно, а від міністерства освіти дістало допомоги по 1,000 зл. місячно. Але це все для плекання й розвитку української науки є так, як ніщо. Товариство має велетенську бібліотеку, одержує для неї річно яких-то 30,000 нових примірників ріжними мовами в обмін. А ці книжки у великій частині лежать накупі, не скальоговані, отже й без ужитку просто тому, що нема чим оплатити потрібних людей. А до цього треба систематичної праці таких, що на тому розуміються. Але всетаки товариство не думає лише "журитися"; воно має в плані оснувати Інститут Українознавства, а на сьогоднішніх зборах навіть порушили потребу оснувати під проводом Наукового Товариства — приватний український університет.

Очевидно до здійснення таких великих завдань треба такі поважні гроші. І на цьому може розбитися не одна велика річ. А тимчасом умовини для вищих студій української мови стають щораз важчі. Не помагають здібності, нічого не значить жадоба знання, коли чужий інтерес вимагає, щоб українці не мали власної провідної верстви. Якщо б не змінилось, то незабаром не стане молоді з вищою освітою навіть для власного національного життєвого. Арештовані 150 студентів на студентській нараді (з якої влада робить "конгрес"), сидять до сьогодні й заледви кільканадцять зпоміж них вийшли на волю. Але як ті, що сидять, так і ті, що на волі, стоять під високим обжалуванням, всі вони завішені в академічних правах, а тимсамим позбавлені права здавати іспити, і роки, або навіть студії — пропадають...

Тому то побоювання вченого д-ра Кубійовича, що з українським ученим наріжком зовсім погано — мають своє повне оправдання.

До культурницьких наскрізь установ треба зачислити видавництво "Червону Калину", що по своїй формі є кооперативною. Головна ціль цього видавництва — це зберігати в друкованому слові українську славу, героїстичну, посягати на Рідного Краю. З огляду на тематику видань "Червона Калина" дуже популярна. Молодше покоління, що любить природно рух, що цікавиться виступами молодих ровесників, зацікавиться творами того видавництва, нехтуючи деколи загальном літературою вперед воєнного часу. Зразу, в початках, коли видавництво почало свою діяльність у 1922 р., було ще багато живих свідків недавньої славної бурхливості; було кому підтримувати й видавництво. Але з часом — віддамося від тих бурхливих часів і зацікавлення трохи ослабає, тимбільше, що "Червона Калина" не могла обмежитися виключно до воєнних епізодів, чи самих тільки спогадів.

Останнього року, себто 1938, видала декілька більших творів, що мають також більше пам'яткову вартість. Але тут уже не пішло гладко. Твір "Золоті Ворота", виданий майже лускусом, підпав конфіскації і по пересправах з дотичною владою адалося ще загамувати велику втрату, виторговувати право передрукувати 6 аркушів. Зрештою твір дорогий і розійшовся лише несповна на половину накладу.

Другий більший твір — це великий "Співаник". Це збірка воєнних і популярних пісень у добрій гармонізації творів. Рахували на те, що кожний, що колись любивався я-

кимись "Галичанками", чи якимись "Ой, видно село...", купить книжку і покладе її на столі для дітей і гостей. Але так не є. Не купують і товариства, що мають у програмі плекати спів, бо влада не дає дозволів на ніякі виступи в багатьох округах і не було де пописатися.

Такі й подібні причини принесли продовж кількох останніх років поважну страту 40,000 зл., яку постановили збори покрити доплатою до уділу по 15 зл.

Інший характер має установа "Взаїмна Поміч Українського Вчителства", що в своєму 34-му році існування мала в червні також свої загальні збори. Це велика станова установа, що має 2,115 членів, в чому 179 прибуло 1938-го р. Були роки, коли це товариство виказувало поверх 4,000 членів. Але де вони? Змислилися політичні обставини й українське вчителство розвіялося... Все, що сьогодні представляє як якусь моральну вартість в учительстві, є у своїй професійній організації. Поза нею вже мало стоїть. Річ так стоїть, що "Взаїмна Поміч" може бути мірою кількості українського вчителства в Польщі. Чи на своїй землі, чи в українській школі, чи для рідної молоді, — це вже інше питання, на яке не можна без жалю дати відповіді!

Вже сам факт великого роздріблення розмірно вже невеликого числа українського вчителства, що розкине на великому просторі, вказує на труднощі в загінсненні організаційних зв'язків. Всі такі є ще 44 відділи того товариства та 77 делегатів — для менших купень.

Крім звичайних завдань кожної професійної організації веде "Взаїмна Поміч" також культурно-освітню діяльність: педагогічну бібліотеку, архів, педагогічний музей, уладжує по відділах відчити, реферати, показові лекції. Велику місію сповнює видавництво тої вартості, а то періодичний журнал "Учительське Слово", "Методика і шкільна практика", "Шлях виховання й навчання" та "Педагогічно-методична бібліотека", де вийшло в 1938 р. 8 книжечок коштом 12,000 зл.

Товариство доволі багате — як на наші відносини — має власну каменицю у Львові та величаві вілли для приміщення учителів-літників у Ворохті (на Гуцульщині) та літничий місцевості Черче (Рогатинщина).

Не вменшуючи вартості і значіння цієї організації, треба піднести, що вона занадто неспівмірно і вузько ставиться до тутешніх відносин. Її змаганням — зберегти саму установу, боронити особистий інтерес своїх членів. Але, пропущаючи попри вухо все, що тут діється, без спроби, а навіть без охоти запустити глибоке коріння у власний нарід, в його потреби, товариство може втратити той громадський характер, який воно мало і який повинно задержати, коли хоче, щоб противник мав охоту чи потребу пошанувати вужчі інтереси його членів.

Велику видаїність виказала українська Кооперация. Загальні збори чи то "Центросоюзу" (головного початкового середка для тієї кооперативної чи збори старої "Народної Торговлі", що об'єднує 102 місць кооперативів для продажу, чи врешті збори самої об'єднаної ідеологічної централі, якою є Ревізійний Союз Українських Кооперативів, — можуть сміло бути одним триумфом народу. Так і видно, що відроджуються давні приспани торговельні здібності, продумуються способи, як з убогого населення здобути власні великі капітали, як здобути нову ділянку власного виробництва, що дотепер стояло обложеном і невикористане. Кооперация — це вже дуже велике господарське діло, о-

бедняки під одним проводом та одною кермою 3,435 кооперативів з 642,767 членами — це вже не громада, не родина, як то в красомовстві балакається, але просто ціла держава. Збори кооперативних централів виказали, що український нарід може сам для себе продукувати, сам собі всього постачати з поминенням інших, політикаючи надвишкою для себе і на свої власні національні цілі. Правда, виробничих кооперативів ще тільки 150, але всеж таки вони самі продали своїх власних продуктів за 6 1/2 мільйона злотих. "Центросоюз" доставив на село товару за 15 мільйонів зл., а пібрав з села за 17 мільйонів! "Маслосоюз" виплатив селянам за набір продовж останнього року 7 мільйонів зл. Здалека йти треба б, щоб представити подробиці цілий рух в українській кооперативній. Вистане сказати, що оборот її виносин 159,721,813 зл. Приріст у порівнянні з 1936 р. на 45,202,817 зл. Навіть цілком кооперация здобула дрібними (сотиковими) ошадностями 2 і пів мільйона зл., що напевно скріплять наш рідний промисл. Як зважити, що акого операції працює вже коло 4,000 осіб; що на звичайних та заочних курсах вишколює Ревізійний Союз тисячні кадри нового надійного свідомого та інтелігентного елементу; що для вищих цілей кооператив веде Ревізійний Союз кооперативний ліцей (вищу школу); що таж централі видає ідеологічний журнал "Кооперативна Республіка", інформаційний часопис п. з. "Господарсько-кооперативний Часопис" та популярний тижневик "Кооперативна Родина", що сама розходиться в 53,000 примірників, що кожного року видається кільканадцять популярно-наукових книжок з області рідної економії, — то вклад у національну турість і пружність дуже поважний. І коли в цей рік великих перепон, потрясень і полоху не заломив народу, але викликав у нього більшу натугу, що не тільки дорівняла попереднім рокам, але навіть перевищила їх осяг, то це знає, що український нарід має ту невтомну й непереможну силу, що дивить його з усякого нещастя при майгирішних обставинах. Таке переконання вполює в нас цюгорічний червень своїми накопиченими загальними зборами великої частини українських централних установ.

Львів, 1. липня 1939.

X.

Юозас Грушас.

3 ЛИТОВСЬКОГО ПИСЬМЕНСТВА

(1)

МАНДРІВКА З ПЕРЕШКОДАМИ

Жив собі господар Валюліс. Старий, сивий, як осінній приморозок. Як пережив вісімдесятку — постановив умерти, оставити все господарство на двадцять літ молодшій від себе бездітній жінці, широкій поля та блакитне небо з білими хмаринками.

Всю роботу робив звичайно скоро, та впор, одначе на старість виснажився, втратив відпорність — і вмирати прийшлося бідакові без запалу, довго. Всю зиму кашляв, туркотів на жінку та бурмотів:

— Тепер то вже умеру, вже останки... досить того...

Жінка була добра господиня і не рвала на собі волосся з розпущи. Знала, що порядком мусить бути всюди. Все мусить йти по порядку, що його устійнили — наші прапрудки, батьки та Господь Бог. Господарку вела сама відважна, картала часто чоловіка та, як на добру господиню пристало, на ніщо не нарікала.

І смерть чоловіка мусіла менше-більше належати до звичайних речей. Як умер, то

умре. Так і інші вмирають. Іде лише про те, щоб умер, як людина у відповідь пору. І сусіди згадували нераз, щоб не помер тільки підчас сінокосів, живи або в якесь велике свято. Тоді то й такі усі мають досить справ на голові. Коли вмирає так довго, то мусить вибрати найвідповіднішу пору. Шож то було би, колиб у липніпку захотів умерти, а вмер би шойно перед Великоднем, нічого нікому не згадувати? Такі жарти робити може лише сміхун, не долог, а ніколи поважний і шанований господар.

Порядок, це головна справа для господині, розуміла це гарз. На випадок чоловікової смерті була вже готова, скажім, як редакція якогось часопису підчас неуги короля, патріярха, генія або якогось іншого державного мужа.

Тому все найкраще мала на всякий випадок під рукою. Пачка свічок святих була також у хаті, принесла їх із комори. Чорна труна із срібними боріжками стояла

спокійно на стриху парника, чекала свого призначення. Кілька разів спроваджувала священника, який як лише приготував "старенького" на вічність.

Словом, усе було вже так приладжене, що здавалось — вистане здмхнути свічку... Та чийсь палець все ще не могли рішитися торкнутися дзвіноку смерті. Сусіди стали вже непокоїтися, жінці також наприкрилося це вічне вибікування.

Та доля любить жартувати. Нераз перемінне у жарт речі поважні, а нераз зчиняє хуртовину за дрібницю.

Втомлена жінка по цілоденній праці спить твердим сном і чує:

— Марто, Марто, серце...

Не може пробудитися.

— Марто, стара, чи тебе нема?

Жінка підводить голову, протирає очі і лїниво промимрує:

— Навіть спати не дасть...

— Засвіти свічку — вмираю.

— Що? — питається жінка, борючись зо сном і все ще не розуміє, чого він хоче.

— Зараз умеру... засвіти свічку...

Встала. Засвітила лампу та приступила до ліжка хорого. Чоловік тяжко віддихав, груди скриплять, чоло вкривається потом.

— Що тобі, недобре?

— Подай свячену свічку, вмираю... — каже, тяжко віддихаючи і перевертаючи очима.

Не жарти, коли чоловік вмирає. Та господиня все ще не може повірити... Хвилину стоїть, поглядає на хорого, та коли бачить, що він усе те саме, лїниво вертається до свого ліжка, бере зпід подушки велику, хоч уже надсичену, жовту воскову свічку, засвічує та вкладає хорому в руки. Старий стиснув свічку в долоні, очі тутіп у світло та задумався.

Жінка розглянулася по хаті. Шож буде тут стояти посеред хати, мерзнути та чекати? Чи дійдеш ти до кінця із забанками старою? Думає собі, що добре булоб заглянути до хліва, корова певно мала телятко. Та ніяк не може розбурхатися зо сну. Такий мороз!... Махнула рукою і засвітила лампу. В ліжку так тепло, приємно. Обернулася і зраз заснула.

Хорий лежить спокійно. Довго вдвляється у блимаюче світло свічки, злідає за жалем і чує, як смерть до нього наближається, наче чорна тінь. За вікном темно, тихо. На стіні чикає старий годинник. Рахує певно останні хвилини його життя. Дорогі, о-статті хвилини водяться по-

малу, однакову падуть, наче каплі з даху. — Вмру, чи не вмру, вмру чи не вмру — лїниво, довго думає старець і починає дрімати. Замкнув очі і солодкий сон окутує його, наче свіжий весняний вітерець.

Рано. Жінка зірвалася з ліжка, засвітила лампу. Та що це? Чогось такого не сподівалася. Такого не стерпів би і найспокійніший. Хорий спав із відкритою головою, віддихав глибоко, а свічка згоріла зовсім. У руці хорого строчав маленький згрок, наче на те, щоб додати оливи до вогню обурення! Постіліть і ліжку пообкапувані були воком. Так то він може повибікувати всі свячені свічки, а як умер, не буде що покласти при небижчику. Наче дитина необержна міг сам згоріти. Шось такого ще не бачила. Чим довше роздумувала, тим більший охоплював її гнів.

— Тату, сорому не маєш, ти сам іще міг згоріти весь...

Чоловік отворив лїниво очі, глянув на сердиту жінку і знову замкнув очі. Потім підвів руку, вчинив нею якийсь означений рух у повітрі та опустив безсило на ліжко, наче панчоху, повну попелу.

(Далі буде).

**ВЕЛИКИЙ
ГЕТЬМАН**

Історичний роман. Написав Федір Дуло. Літературна бібліотека "Української культури" ч. 1. Видавництво "Українська культура". Львів. Ілюстрації М. Бутковича. З друкарні Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові. Книжка великої 8-ки, стор. 239. Це перший том повісті, що має назву "Між Силою й Харболом".

ЗМІСТ: Серед пенатів (має 13 розділів). На гетьманському бенкеті (8 розділів). Дядько й небабій (5 розділів). Орд не ловить мух (17 розділів). В тексті 6 розділів на цілу сторінку. На задній оборті читателю отсі слова: "На вивчені події минулого сталимо свої характерні й кумою шляхи до кращого майбутнього. Ювілейне видання. У пам'ят 250-ліття (1687—1937) обрання на гетьманство нашого найбільшого державника, Його Милости гетьмана Івана Мазепи. Хай ця ювілейна книжка ділає до рук кожного українця!"

Книжка написана з великим розмахом. У ній багато ріжних історичних документів і описів ріжних подій на гетьманському дворі. Добре змальований характер Мазепи і його тонка політика.

Ціна \$1.75.

Замовляйте в "Свободі":

"SVOBODA"
P. O. Box 346
Jersey City, N. J.

Закоханний.

— Пanno Соно! я всю ніч думаю про аас.

— Ах, тепер уже розумію, чому ви завжди такі сонні.

3 РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ.

РЕЙМІ, ПА.

Організаційні збори.

Дня 2. липня ц. р. відбулися організаційні збори відділів У. Н. Союзу в Реймі, Па., в присутності членів і урядників таких відділів: 227-го з Реймі, Па., 135 з Смок Рон, Па., 145 з Алтуні, Па. Збори відкрив рекордний секретар Володимир Сіхонь з 227-го відділу, а на секретарів покликав Евстахія Патроніка з 145 відділу, і Антона Кліма з 135 відділу. Дали він представив п. В. Загаєвича, окружного організатора У. Н. Союзу, який у своїй двогодинній промові навіз з книги „Фратернал Монитор“ переконливі факти про те, що наш У. Н. Союз стоїть під фінансовим оглядом не лиш дуже добре, але краще, ніж деякі найкращі американські компанії того роду. Він наводив, що У. Н. Союз числить нині коло 34 тисяч членів, а також має майна 5 і пів мільона доларів. Також має такі високі резерви, що під тим оглядом стоїть у рядах найперевішших американських компаній.

Крім того У. Н. Союз видає грубі тисячі на народні цілі. Чи в обличчі тих фактів краще, щоб ми належали десь до чужих організацій, чи краще належати таки до своєї? П. Загаєвич згадав і за це, що У. Н. Союз видає місячно тисяч з запомогового фонду для вбогих і хорих членів. А чужі компанії такої допомоги нікому не дають. По скінченні промови п. Загаєвич давав кожному задовільні відповіді на поставлені запити. Приявні були задоволені з тих інформацій і навіть висказували жаль, що в нашій місцевості такого чоловіка не було перед тим. Він побув у нас пару днів, у часі яких ми разом удавалися до українських родин та заасекрували кількох членів до У. Н. Союзу.

Антін Клім, секр. зборів.

ЛЕТІТЬ У 90-ТІМ РОЦІ.

Найстарший пасажир, що перелетів Атлантик на „Кліпері“ з Форт Вашингтону, Н. Й., був Росел Фрост, 90 літ, із Савт Норвоку, Конн. Він є бувши генерал Національної Гвардії.

ПІД ПРАПОРІ ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Історичне оповідання. Написав І. П. Гориньський. З передмовою Миколи Голубця. Видавництво „Українська бібліотека“. Накладом Івана Тиктора, Львів. Ст. 127. Книжка має 20 розділів.

У цій оповіданні розповідається про річні пригоди двох українських студентів у Львові, що вибрався на вищі науки до Києва й опинився у військ Хмельницького. Тут описані докладно подвиги полк. Семена Височана, що був провідником українських повстанців у Галичині.

Ціна (в оправі) 75 цнт.
Замовляйте в книгарні „Свободи“:
„Svoboda“
P. O. Box 346
Jersey City, N. J.

ШКАГОВСЬКА ХРОНІКА

Подает Степан Куропась.

Ювілей 30-ліття 221 відділу У. Н. Союзу рішено відсвяткувати з кінцем жовтня. Відділ, що носить назву братство св. Стефана, ще донедавна був другим щодо числа членів і наступав зараз по ньюйоркським відділі число 361. Тепер упав на місце п'яте, бо друге місце зайняв відділ 204, а дальші місця заняли відділи в Дітроїті і Клівленді. Піврічні збори відділу, що відбулися 9. липня, рішили закупити нові прапори і поєднати їх підчас ювілейного свята. Рішено віднести до ексекютиви У. Н. Союзу з проською, щоб на таке важне свято, такого важного відділу, приїхав хтось із членів головної ексекютиви.

Спортовий рух дружини У. Н. Союзу ще досі не набрав у нас конкретних форм. Бо хоч є вже в нас чотири мужеські й одна жіноча спортова дружина У. Н. Союзу, то досі крім дружини 398-го відділу ніхто не вправляє, хоч беззастові змагання в повному розгоні серед Союзних дружин на сході. Правда, дівоча дружина 125 відділу вже шне уніформі і дівчата (я сам бачив) вправляють та журяться, з ким вони стануть до змагань, як хлопці не будуть з ними змагатись, а іншої дружини того роду в сусідстві нема.

На спортових зборах, що відбулися 27. червня, вибрано нового спортового директора, п. І. Войцеховського, з 393. відділу. Секретарем вибрано п. Петра Пуцилу, секретаря 398. відділу, а касіером остався надальше головний радний Тарас Шпікула. До спортової управи, яка координує працю дружини, крім вище наведених належать ще панове: Степан Височан, Іван Медзак, Росел Тобак і Вол. Подоляк, що є управлителями спортових дружин відділів число 22, 301, 393 і 398. Новий спортовий директор, що має працю повитову і є обзнайомлений зо спортовим рухом американської молоді, запевняв на останніх зборах, що зробить, як то кажуть, „з цивільних людей військо“ і переведе турнамент у часі Дня У. Н. Союзу, що відбудеться в нас у неділю, 6. серпня б. р.

Дуже добрі живня і збір збіжжя заповідається на середньому заході. Часті й обильні дощі підігнали кукурудзу до небувалої досі висоти. Пізна кукурудза підростає денно пересічно по півтора цалі, завдяки спеці і сонцю. Всякого роду городовина у великих кількостях заповняє шікаговський ринок і продається за безцін, так, що з одної сторони фермери ликують, що збір добрий, а з другої журяться, що ціни на їх продукти падають. Виходить, що бідному все вітер в очі. Як посуха, то нема що збирати і продавати, а як урожай є, то годі добре продати.

Ювілейне торжество 950-ліття Хрещення України рішили відсвяткувати в нас о. о. василіяни. З нагоди цього свята маєтсь збудувати тревалий пам'ятник на горі парохії на Норт Сайді. Пам'ятник цей має коштувати 1,500 доларів та має бути німим свідком того, що в Шікагу жили колись українці і свою Україну любили. Бо кажеться в офіційному листі до українців нашого міста таке: Хто знає, як буде виглядати українське життя в Шікагу за 100 літ! Товариства і приватні люди можуть увіковічнити своє ім'я на великій металевій плиті, що вмурується до пам'ятника, якщо зложать поважну жертву на цю ціль. Але досі не означено висоти цієї „поважної жертви“.

Гетьманський Дім має повстати в нас у недалекий будучині. Закуплено вже навіть два діми, що на партері ма-

ють чотири „штори“, а нагорі два мешкання. Все маєтсь переробити на „гало“ і поміщення для друкарні та канцелярії централі гетьманців державників. Шікаго засипане дотюками з проською про фінансову поміч, бо хоч доми вже куплені, то досі не вплачено ще першої рати. Так говориться в комунікаті. Не знаєти, як віднесеться українське громадянство до справи цього дому. У нас дому треба, але назва „гетьманський“ надає цій акції партійного характеру. В додатку, гетьманці нашого міста, точніше їх верхівка, зразили собі наших людей беззаставною лайкою й очернюванням наших народних робітників на рідних землях і тут в Америці. Кажуть наші люди: як давати гроші, коли тих, що все давали і дають гроші на народні потреби, гетьманська газета називає „гуляйпільцями“.

Публічні концерти в міських парках під голім небом улаждає в нас „Доблю Пі Ей“. Безробітні співаки і музиканти Шікаговської Федерації Музик, нерідко навіть люди з відомим уже іменем у музичному світі, беруть у них участь. Найкращі того роду концерти влаштовують у Грант Парку. В менших парках у часті у концертах беруть т. зв. дром енд бюгел корс Американського Леґіону і Ветеранів Чужих Воєн. Особливо виступають також жіночі оркестри, які притягають найбільше людей. Замітне, що хоч вступ на того роду концерти вільний, а проте публіки буває дуже мало, бо старші тікають у гарячі дні за місто до лісових резерватів, а молодь грає в бейзбол.

Будова шікаговських соборів у повному ході. Вся праця звичайно ведеться під землею, тому годі шонебудь на поверхні бачити. Можна хіба бачити те, що вулиця Стейт у деяких місцях западається, що сотки вантажних авт возять землю з дір та навантажують їх на вантажні кораблі, що стоять на ріці Шікаго біля Монтгомері Ворд. Можна бачити підземних робітників, що 3 рази на добу змінюються, а пізнати їх по спеціальних непромокальних одягах, пересяканих болотом. Пишуть часописи, що до року пойдуть шікаговці собором. Та все те залежить від того, скільки федеральних грошей приїде на цю ціль, і то в короткому часі.

ДЛЯ ПІЗНАННЯ ЖИТТЯ
РІЖНИХ УКРАЇНСЬКИХ
ПЛЕМЕН
ЧИТАЙТЕ ПОВІСТІ З ІХ
ЖИТТЯ
Наприклад для пізнання життя
ЛЕМКІВ:
ФРАНЦ КОКОВСЬКИЙ
ЗА ЗЕМЛЮ

ЛЕМКІВСЬКА ПОВІСТЬ
з передмовою Богдана Лепкого
Автор цієї повісті служив довгі роки суддею на Лемківщині, а, як звисіло, суддя може пізнати життя народу так, як лише може пізнати уродженець або свідок.
Життя лемків у цій повісті змальоване таким, яким воно є. Автор нічого не підкреслює ні згоджує. Він ні навчає, ні моралізує. Як суддя старается писати по правді: мале велику любов лемка до прадавньої землі, його старинні звичаї, що часто згадуються в писаних законах держави. Любо до землі й прадавнього звичаю згадуються ще з любов'ю до іншої людини, і так повстає складна картина життя цього прецікавого українського племені, що на своїй маловрожайній землі та серед важких і несприятливих життєвих умовин зберегло свою рідну землю, свої старосвітські звичаї, мову й віру.
Відомий український письменник Богдан Лепкий у передмові до повісті поєднує багато невідомого про лемків та авторів. Всі розмови в повісті йдуть лемківською мовою, але автор облекши розуміння цієї мови доданням на кінці книжки словничка лемківських слів.
ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.
Замовляйте слати до:
„Svoboda“
Box 346, JERSEY CITY, N. J.

Місяць червень біжучого року можна зачислити до щасливих, коли йде про подружнє щастя. Як відомо, мрією переважної більшості американських дівчат є, коли вже їм приходить одружитись, бути „Джун брайд“. Це популярний місяць подруж, бо вірять, що приносить більше щастя в подружньому житті, ніж інші місяці. Цього року наше місто відомо оглядом пописалося, бо було 20% більше подруж, ніж у минулому році. Добре на тому заробили церкви, готелі, кравці, департаментові склепи, фотографи й урядники міського бюра подруж, бо мусіли працювати „овертайм“.

Небувала досі язва шурів дається дуже в знаки міській адміністрації, власникам домів у деяких округах і торговельним підприємствам з обсягу харчевих продуктів. Обчислюють, що шурі з'їдають або нищать усього добра за сім мільйонів доларів річно, а в додатку заневищують місто, що хоч у грошах не приносить шкоди, то зате обнижує вартість маєтностей у заневищених округах на дальших 5 мільйонів доларів річно. Міська адміністрація видала окремий правильний нових протишурових заряджень відносно будови нових домів, поправки старих і направи ріжних дір коло будівель, де могли б виводитись шурі. Найкращим ліком на шурів показався бетон. Тому відтепер не буде можна будувати ніяких, хочби найменших, будівель (гараджів) без нової підлоги загрубішканим найменше 3 цалі. Стіни фундаментів мають бути з бетону, не менше 6 цалів, і мають бути герметично замкнені в цілому. Щілини в стінах мають бути замкнені цементом, щоб у цей спосіб перервати шурам комунікацію з одного поверху на другий. Вентилятори й інші отвори в дахах мають бути засоблені дротяними сітками з грубого матеріалу.

Традиційне 4-го липня відбулося в нас з гуком і стріляниною, як звичайно. Не вважаючи на зоборону поліції стріляти і продавати фаєрверки, не було труднощів набути останніх. Було менше пострілів, ніж минулого року, за це було більше автомобільних нещастів у районі міста. Вогняна сторожа була дуже занята, бо вибухали вогні по всій поверхні міста.

Шікаго в цифрах виглядає ось як: Живе тут 3,300,000 людей. Пересічний вік є 30 і пів року життя. Людей у віці понад 65 літ є всього 135 тисяч. Пересічна родина складається з 4 осіб, які мешкають у п'ятьох кімнатах, за які пересічно платять 29 доларів місячно. Дві п'ятини всього населення міста (1,320,000) поверх 15 року життя є стану вільного, розведені або відділі. Є 144,000 адів, а лише 53,000 адівців. Дітей до 5 року життя є так багато, як усього населення в стейті Вайомінг. Людей, роджених з батьків чужинців, є більше, як з батьків, зже тут роджених. Роджених поза Америкою людей є 653,000, а муринів 236,000. По національності є в нас найбільше німців, потім поляків, італійців і шведів. З людей чужинського роду лише половина є громадянами Америки (325,000), а з другої половини меншість має перші громадянські папери, а більшість „акх не має. Щодо освіти, то сінчає гайскул більше дівчат ніж хлопців, а за те більше хлопців ніж дівчат кінчать університетські студії. Є в нас 1,577 церков, 677 шкіл та 438 театрів.

Жалуються деякі організації, що не згадую у хроніці про ріжного роду менші підприємства, пікніки і т. п. Мовляв, є також народна праця, яка відзеркалює життя українців у Шікагу. Що це праця, і що ці підприємства відзеркалюють життя наших людей, це прав-

да. Біда в тім, що це „відзеркалювання“ дуже бідне і неконче інтересує наших людей поза Шікагом. І хоч цього року пікніки Союзних відділів і інших організацій вдаються з фінансового боку, то з морального і соціального зовсім не стоять на висоті завдань. І хоч хотілося написати більше про працю урядників ріжних Союзних відділів на пікніках, то нема що писати. Кожний український пікнік однаковий. Відбуваються звичайно в лісовому резерваті, або на парохіальному городі і кожний з них має дуже подібну до себе оркестру та буфет з напитками й сендвічами. Нема ніякої розради ні розривки для дітей ні старших. Ходять люди і нудьгують, бо ніде спочити. Про того роду пікніки можна писати кілька місяців наперед і не бачивши їх. Коли порівняти наші пікніки з німецькими чи шведськими, то останні є дійсно місцем розривки і спочинку. Ріжного роду гри для старших і молоді не дають нудьгувати. Городи кращі, хоч дорожчі, і є де спочити. Підприємством, що дійсно відзеркалює наше життя, буде зате День Українського Народного Союзу, що відбудеться в неділю, 6. серпня. Будуть там змагання молоді, кулачна боротьба знаного українського борця Миколи Бігуна, і, як запевняє господар Дня, головний радний Тарас Шпікула, будуть ще й інші несподіванки.

ПІДЗЕМНІ ЦЕРКВИ І МОНАСТІРІ.

Віденський тижневик „Шенер Цукунфт“ повідомляє про цікаві відкриття двох німецьких учених в Малій Азії в долині Герем. У цій долині повно обелісків та відомків скал, високих навіть 50 метрів. Цей ліс обелісків і відломків скал робить тим дивніше враження, що обеліски є ріжного коліру: в долині здебільша темночервоні, вище жовті та яскраво червоні. Всі ці обеліски і скали є з туфу, вулканічного походження. Тому, що такий камінь є м'який і легко можна його різьбити, мешканці долини Герем уживали його мабуть від найдавніших часів до будови святинь, каплиць і т. п. Між VII і XIII вв. черці будували з туфу не лиш церкви, але також підземні монастирі. Мури деяких святинь, як на це вказують руїни, були покриті образами червоної краски, в інших мальовилах зберели субгельний рожевий відтінкок. Всі образи представляють сцени зі старого і Нового Завіту. Німецькі вчені віднайшли пам'ятки мистецтва, старинні іконостаси, вітвари та гробниці. Всі знахідки збереглися в дуже добром стані зогляду на сухий клімат. Відкриття в долині Герем є цінним причинком до студій над історією християнства в Малій Азії.

УВАГА! НЮ БРИТЕН, КОНН., І ОКОЛИЦЯ! УВАГА!
ЗАХОДОМ УКРАЇНСЬКОЇ ПРАВОСЛАВНОЇ ПАРОХІ
І змучених національних товариств міста Нью Бритен, Конн.
відбудеться

ПЕРШИЙ УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ

У НЕДІЛЮ, 30. ЛИПНЯ (JULY 30, 1939)

У SCHUETZEN PARK, BARNESDALE, CONN.

В годині 11-тий рано Всех о. Є Писар в асисті охочих святих: Прав. Дієцезі відправити полєву Службу Божу. До Служби Божої бу співати хор. У годині 2-їй полудні почнеться велика програма: Прої му буде вести хор, котрий відспіває вязанку прекрасних пісень. Буду промовляти визначні бесідники: губернатор стейту Конетчот, паса міста й сенатор стейту, рінчасно най визначні бесідники. Описат б забаву, до котрої буде пригварити добз оркестра. Танці будуть провжтиса до пізнього вечора. Будуть гарні та смачні перекуски і напитки. Ціна вступу 25 центів. — Всі на Український День! 1687.

За добру й веселу забаву рунити — Уряд парохіальний.

ЗАПОВІТ

Коли умру я, щоб не забути
На моїй гробі бавинку й руті
Посіяти щити, щоб то не було,
Чи то в Україні, чи на чужині.
Щоб щити щини, бідляки бредли:
Всегою, літом і осени.
Щоб душа моя ним раділа,
В місячну пічку на цвинтарі,
Бо за життя я щити плекаю.
Коли ж тільки відрали мене,
Ім скажу своє горе, терпіння,
Бо до них маю ще довіряня.
В них нема тої людської злоби,
Того лукавства, тої жадоби.
З чужого горя, щоб насилитись.
Чужим нещастям, щоб любуватись.
В житті я своїм щастям не знала:
Доля для мене була лукава,
Неначе люта мачуха лиха.
В журбах, турботах пройшового життя.
Коли вже треба розстатись з вами,
Останні бажання мої сповніть,
Щоб легше було в гробі лежати.
Життєві промахи мені простіть!
Катерина Малачукова.

Під газом.

Відомий німецький письменник Стрінберг сидів у товаристві визначного поета Ришарда Демеля в одній берлінській кнайпі. Очевидно, що в часі приятельської розмови не одна пляшка опорожнилась. В однім моменті Стрінберг витягнув з кишені портмонежку, відчинив її і довго дивився до її нутра.
— Чого там шукаєш? — запитав його приятель.
— Хочу лише переконатися, чи маю ще спрагу — відповів Стрінберг.

НА ПРОЮ!

Повість з української старини. Написав Роман Леонтович. З передмовою Л. Нигрицького. Видавництво „Українська бібліотека“. Видаєць Іван Тиктор, Львів. Ст. 128. З портретом автора.

В цій книжці оповідається про річні пригоди киявського купця Зоряна Томирча, які він мав враз зо своєю прислугою в Галичині, в теперішнім повіті Рава Руска.

Ціна 50 центів.

Замовляйте в книгарні „Свободи“:

„Svoboda“
P. O. Box 346
Jersey City, N. J.

Сліпа кишка.

— Чи то правда, пане докторе, що звичайний чоловік може зовсім добре жити без сліпої кишки?

— Правда. Але лікар-оператор не міг би добре жити, як би її не було.

На вічу.

Промовець: „Я вам, браття і сестри, нині скажу все, що я знаю.“

Голос з публіки: Ну, то віче скоро скінчиться.

У КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ В АМЕРИЦІ
повинна бути

ПРОПАМ'ЯТНА КНИГА

ВИДАНА З НАГОДИ
СОРОКАЛІТНЬОГО ЮВІЛЕЮ
УКРАЇНСЬКОГО
НАРОДНОГО СОЮЗУ

ЦІНА 2 ДОЛЯРИ.

Замовляйте в „Свободи“:

„SVOBODA“

83 GRAND ST., (P. O. BOX 346), JERSEY CITY, N. J.

ПРОЩАЙ, ВИСТАВО.

На Світовій Виставі в Нью Йорку обтяли всім робітникам плату на 10 відсотків. На світлинах бачимо деяких „джентельменських кадетів“ з колеґіальних студентів, що випивають останній тост, бо їх відправлять з роботи.

„СЛОВО О ПОЛКУ ІГОРЕВІ“
І ТАРАС ШЕВЧЕНКО

Основоположники московського патріотизму.

До таких абсурдів договорилися московські патріоти-большевики з нагоди щорічного „робітничого свята“ 1-го травня. І то проголосують того роду дурниці не якісь собі провінційні советські видання, а такі часописи, як „Ізвестія“ і „Красная Звезда“. Мовляв, „готовість нинішнього советського покоління віддати все за „землю русскую“, за її свободу й незалежність має глибоке історичне коріння. Це йде від „Слова о полку Ігореві“, від Олександра Невського, Дмитрія Донського, від героїзму Мініна й Пожарського, від полтавського бою, від „отчужденної війни“ 1812 року“. Нема що казати, в гарне товариство по-пав автор „Слова“, гарно навітлений теж славний бій під Полтавою...

Але далі: „Советський патріотизм є історичний і національний, історична й національна також руська революція. Партія продовжує революційні традиції нашого народу. Ми памятаємо про народні рухи Бодотнікова, Булавина, Степані Різана, Еміліяна Пугачова, Шаміля, Готти й Залізняка“. Бідні українські гайдамаки, разом з кавказьким борцем за волю Шамілем, опинилися на сірому кінці після всіх московських розбійників і бандитів.

Та ще не кінець: „Не забуваємо і про заповіти, приклади, ідеї пристрасних революційних борців, виявлених нашим (знайти московським) народом, — Радіщев, Бєлінського, Чернишевського, Шевченка“. — Серед таких людина-москволюбів „величин“, як Радіщев, Чернишевський чи навіть Бєлінський, опинився геній на світовому мірку, Тарас Шевченко. І то як виразник „історичного й національного“ москволюбів-шовінізму „патріотизму“.

Большевики вже зовсім скинули маску та показали своє правдиве обличчя московських чорносотенців-шовіністів останньої марки.

НА
РОЗПУТТІ

Історія одної родини. Найсав Р. Д. Савчак. З передмовою Л. Німрицького. Ст. 128. Видавництво „Українська бібліотека“. Видавець Іван Тиктор, Львів.

Оповідання одного адвоката, що через помилкове виховання не вдалося йому діти.

Ціна 50 центів.

Замовляйте в „Свободі“:

„Свобода“

P. O. BOX 346,

JERSEY CITY, N. J.

UKRAINIAN WEEKLY
(Continued)

THE U. N. A. BASEBALL LEAGUE

Box Scores

McADOO

	ab	r	h
Fedashko	5	2	2
Stalgaits	5	2	2
Kisard	5	1	0
Molsey	5	1	1
Petruncio	5	0	0
Timchashen	4	2	3
Novy	4	0	1
Pluskonis	4	0	1
Klesh	4	0	0

Totals: 41 8 10

CENTRALIA

	ab	r	h
Balandowich	5	1	1
Cheddar	5	2	3
Kostoff	4	0	0
P. Mekosh	5	2	1
N. Lynn	5	1	1
Locke	4	0	1
S. Lynn	3	0	0
May	4	0	0
McGinley	4	1	1
J. Wysoczanski	0	0	0

Totals: 39 7 8

McAdoo	200	000	201	3	—8
Centralia	002	200	001	2	—7

Errors—Stalgaits, Kisard, Timchashen, P. Mekosh.

ST. CLAIR BR. 31

	ab	r	h	po	a	e
Wylotta, rf	3	0	0	0	0	0
Prock, cf	4	1	0	2	0	1
Kormash, c	4	1	1	0	0	0
M. Hercha, ss, 2b	2	3	1	5	2	0
R. Hercha, p	4	0	2	1	8	0
Kuzio, 3b	4	0	1	0	1	0
Tomko, lf	1	0	0	0	0	1
Kozla, ss	3	0	0	1	1	1
Powanda, lb	3	0	0	8	1	1
Juba, 2b, lf	3	0	0	1	0	0

Totals: 31 5 5 27 13 5

WILKES-BARRE

	ab	r	h	po	a	e
Katulka, 3b	4	0	1	0	2	0
Hawryshko, lb	3	0	0	1	1	0
Sluzar, 2b	4	0	0	1	1	0
Proch, cf	4	1	1	0	0	0
Swokla, lf	3	1	2	2	0	0
Narbecki, ss	3	0	0	0	4	2
Leclinton, rf	2	0	0	0	0	1
Tranzulak, rf	1	0	0	0	0	0
Kozemak, c	2	0	0	1	0	0
Lucas, p	2	0	0	0	8	0

Totals: 28 2 4 24 15 3

Wilkcs-Barre: 010 000 100—2

St. Clair 31: 013 000 01x—5

NEW YORK

	ab	r	h
Huzar, lf	6	1	2
Kosbin, 2b	6	0	2
Palega, cf	6	1	1
Hamalak, ss	5	1	1
Czarnecky, c, p	5	1	1
Brezdin, p, c	5	2	2
Bodnar, 3b	5	0	1
Myra, lb	4	1	1
Semus, rf	5	1	0

Totals: 47 8 11

JERSEY CITY

	ab	r	h
Barna, ss	5	0	1
Tenich, lf	4	1	1
Furka, 2b, c	3	2	1
Zayatz, lb	3	1	2
Baranick, 3b	3	1	1
J. Struz, c, 2b	4	1	2
T. Struz, cf	4	1	1
Steblecki, p	3	0	1
W. Lutwiniak, rf	5	0	1

Totals: 34 7 11

New York: 100 300 130—8

Jersey City: 510 100 000—7

First Game

NEW YORK

	ab	r	h	po	a	e
Myra, lb	4	0	0	4	1	0
J. Hamalak, lf	3	0	0	2	0	0
E. Huzar, lf	1	0	0	0	0	0
Palega, cf	4	1	2	1	0	0
M. Hamalak, ss	4	0	3	2	0	1
Brezdin, c	4	0	0	1	1	0
S. Czarnecky, 3b	2	0	0	1	1	1
Bodnar, 2b	3	0	0	2	1	1
Kosbin, cf	3	0	2	1	0	0
Miller, p	2	0	1	0	4	0

Totals: 30 1 8 24 8 3

PHILADELPHIA

	ab	r	h	po	a	e
Juzwiak, 3b	4	1	1	3	0	0
Melnyak, lb	4	1	1	4	0	0
Belz, 2b	4	1	3	1	4	0
Basarab, ss, lf	4	1	2	0	0	0
Wochok, c	3	0	0	17	3	0
Ptashynsky, cf	3	1	1	1	1	0
Mallick, lf, rf	3	0	0	0	0	0
Shedda, rf	0	0	0	0	0	0
Cherkas, ss	3	0	1	1	0	0
Kurko, p	3	0	0	0	2	0

Totals: 31 5 9 27 10 0

New York: 000 100 000—1

Philadelphia: 022 010 00x—5

Runs batted in—Belz 2, Basarab, M. Hamalak, Ptashynsky. Two-base hits—Palega, Belz 2, Cherkas, Stolen bases—M. Hamalak, Juzwiak, Wochok, Cherkas, Kosbin. Left on bases—New York 6, Philadelphia 2. Wild pitch—Miller. Passed ball—Brezdin. Bases on balls—Off Kurko 4. Struck out—By Kurko 16, Miller 10. Umpires—M. Huzar, Malneck. Time of game—2:25.

Second Game

NEW YORK

	ab	r	h	po	a	e
E. Huzar, rf	2	0	0	0	0	0
J. Hamalak, 2b	3	0	2	3	1	0
Kosbin, 2b, lf	4	1	2	3	0	0
Palega, cf	5	1	1	0	0	1
M. Hamalak, ss	3	0	0	1	4	0
S. Czarnecky, 3b, c	5	1	0	7	2	0
Brezdin, c, p	2	2	1	2	3	0
Miller, lf, 3b	4	1	3	0	2	0
Myra, lb	5	0	0	8	0	1
Bodnar, p	1	0	0	0	1	0
Semus, rf	3	0	0	0	0	0

Totals: 37 6 9 24 12 3

PHILADELPHIA

	ab	r	h	po	a	e
Ptashynsky, cf	5	1	3	0	0	1
Kurko, lb, p	2	1	0	2	3	1
Cherkas, ss	3	1	0	5	3	1
Basarab, lf	3	1	2	0	0	0
Wochok, c	2	0	1	14	0	0
Melnyak, 3b, lf, rf	3	0	0	0	1	1
Juzwiak, 2b	2	1	0	1	0	0
Mallick, rf, 3b	4	1	2	0	0	0
Belz, p, 3b, lf	4	2	2	5	3	1

Totals: 28 8 10 27 9 5

New York: 033 000 000—6

Philadelphia: 160 100 00x—8

Runs batted in—Basarab 2, Miller 4, Belz 3, Palega, Wochok 2, Home runs—Miller, Belz, Sacrifices—Kurko, Cherkas, Stolen bases—Ptashynsky 2, Brezdin, Basarab. Left on bases—New York 11, Philadelphia 5. Passed balls—Wochok 2, Czarnecky. Double plays—Belz to Cherkas, Cherkas unassisted. Hit by pitcher—By Brezdin (Wochok). Bases on balls—Off Bodnar 3, Brezdin 4, Belz 2, Kurko 5. Struck out—By Bodnar 2, Brezdin 6, Belz 3, Kurko 11. Hits—Off Bodnar 7 in 1-2-3 innings, Brezdin 3 in 1-3 innings, Belz 4 in 2-3 innings, Kurko 5 in 6-1-3 innings. Winning pitcher—Kurko. Losing pitcher—Bodnar. Umpire—Malneck. Time of game—2:10.

ST. CLAIR BR. 9

	ab	r	h
P. Kosmar, c	3	1	0
F. Lessick, 2b, ss	5	1	0
J. Bednar, 3b lf	4	0	0
P. Naradko, ss, p	2	1	1
J. Salak, lf, p	4	0	1
M. Lessick, p, lb	3	0	0
N. Bednar, cf	4	1	1
W. Salak, lb, 2b	4	0	0
C. Lessick, rf	0	0	0
Blake, rf	2	0	0
W. Yaroshak, rf	1	0	0

Totals: 33 4 3

BERWICK

	ab	r	h
J. Puksen, 3b	5	1	0
Oram, cf, lf	5	2	0
Gelety, 2b	4	3	1
N. Kostow, cf	5	4	2
A. Kostow, c	5	2	3
Malek, lf, cf	5	1	1
Woznick, p	3	2	2
Kukorlo, ss	4	2	2
Kalanick, lb	5	0	1

Totals: 41 18 12

St. Clair 9: 210 000 001—4 3

Berwick: 200 532 100—15 12 15

Філософія безробітного.

— Чого ви жebraєте? Чому не знайдете собі праці?

— Я патріот! Не хочу збільшувати кількість безробітних. Як я дістану працю, то тої праці не дістане хтось інший, і держава матиме ще одного безробітного більше.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА“.

ШИФКАРТИ

На найбільш та найшвидше кораблі на всі прогалини і то до всіх країн. Виготовляємо всі документи, потрібні до подорожі — закордонні, візи, переклади, афідавіти, патенти, і тому наші пасажери не мають клопотів в дорозі.

ДОЛЯРИ посідаємо до всіх країн ПОСПІШНО І ТЕЛЕГРАФІЧНО і виплачуємо на останній вечір під повною гарантією, ПОМАГАЄМО негаталим легалізуватися відповідно до нових законів. ПОЛАГОДЖЕМО СТАРОКРАСІВ СПРАВИ відповідно до теперішніх обов'язкових законів в краї. Контракти, повноваження, акти даровання, довільні скріпки і всі інші документи.

Продаємо ДОМИ та інші нерухомі речі по дуже приступних цінах. Голосяться у всіх справах до нашого НОТАРІАЛЬНОГО БЮРО по совісній пораді та ретельній обслузі.

S. KOWBASNIUK

277 S. 10th STREET, (між 1-ю і 2-ю) Еванго А), NEW YORK, N. Y.

ПИТАЙТЕСЯ ПОРАДИ Д-РА ЗИНСА

ЛІКУВАННЯ ХРОНІЧНИХ НЕДУГ

Недуги крові, шкіри, нервів. Загальну слабкість і нервову виснаженість. Недуги шлунка і кишківника, відходження, запор, залежності нирок і сечового міхура лікуються успішно. Шкідливі внаслідок результатів. Як маєте якісь недуги, яких ви не розумієте, побідайтеся з довірою д-ра Зинса.

ЕКЗАМІНАЦІЯ КРОВІ І СЕЧІ.

ПРОМІНИ Х (екс).

Умійтеся ціни. Вразі потреби сплати на рати.

ТЕКСТАМІНІА І ПОРАДА ДАРОМ

DR. L. ZINS, 110 EAST 16th STREET, (між 4. Еве. і Ірвінг Плейс) NEW YORK, N. Y.

ГОДИНИ: від 9. рано до 8. вечір. В неділі: від 9. рано до 3. сполудня.

BATES & ANDERSON

ПОХОРОННЕ ЗАВЕДЕННЯ

HUDSON, N. Y.

ТЕЛЕФОН: 172

Католицький асистент

ДЛЯ ДОБРА НАШИХ КЛІЄНТІВ.

Для всіх тих, котрі зголошуються до нас у справі якоїнебудь услуги, ми маємо в себе досвідчену паню, яка є нашою асистенткою.

Пі обов'язки є всілякі, іноді надзвичайно важкі. До наших старань вона дає своє жичоче чуття, яке викликає у всіх наших гостей шире признание і прихильність.

STEPHEN J. JEWUSIAK & SON

FUNERAL DIRECTORS

77 Morris St., Jersey City 34 E. 25 St., Bayonne

Phone: 1-1 Bayonne 3-0540

Bergen 4-5999

Totals: 33 4 3

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(35)

В бігу Гонфала щораз оберталась, щоб добре приглянутись до дивних воїнів. Її дивувало це, що хоч вони мали на увазі львів, то проте самі поводитися спокійно, а навіть достойно. Нагло вона завважила: „Та це білі люди. Може вони стануть нам приятелями, а не ворогами?“

Спайк не хотів цього слухати і потягнув її силою вперед: „Білі не білі, ми не можемо наражуватися на небезпеку. Після тих усіх клопотів, які я мав з жемчужою і з тобою, я не думаю наражатися на те, щоб вас утратити“. Гонфала, пробігши кілька кроків, силою вирвалася від нього і зупинилась.

Спайк і собі зупинився, а далі знов схопив її за руку і почав її тягнути. „Ходи, ти дурна гуско“, він сичав кризь зуби. Тепер Гонфала закричала: „Трол, Трол, допоможи мені, він кривдить мене!“ Трол був попереду. Але, вчувши крик Гонфали, відразу прибіг до неї і закричав до Спайка: „Лиши її!“

А далі скочив на нього немов дикий кіт. Знов розпочалась між ними двома опришка